

Louny mají dvě zahradní města

Unikátní Kotěrova kolonie však vznikala již na počátku minulého století

Podle pracovníka Oblastního muzea v Lounech PhDr. Martina Vostřela se Louny pyšní dvěma opravdovými architektonickými unikáty. Prvním je chrám sv. Mikuláše a druhým – Kotěrova kolonie. Zatímco první je hojně navštěvován a patrný na první pohled, druhý skvost stojí tak nějak na okraji města i na okraji zájmu. Mnozí lounští obyvatelé ani nevědí, kde to je. Dokonce ani turistické ukazatele ke Kotěrově kolonii nevedou, chybí o ní podrobnější informační materiál. V lounském muzeu ji nyní přibližuje výstava. Jejího autora, Martina Vostřela, se ptáme:

■ **Co vás vedlo k uspořádání výstavy na toto téma? Čím vlastně je Kotěrova kolonie tak jedinečná a vzácná?**

„Vedl mne k tomu především zájem o moderní architekturu začátku 20. století. Chtěl jsem, aby se Kotěrova kolonie dostala do bližšího povědomí, aby si lounští občané uvědomili, jaký skvost architektury se tady skrývá. Vždyť jde o úplně první zahradní město v republice, o jedno z prvních v Evropě. Realizaci této dělnické kolonie Louny o celé desetiletí předběhly tak slavné čtvrti, jako jsou pražský Spořilov nebo Řečkovka či Baťovy domky ve Zlíně.“

■ **Kdo vlastně byl architekt Jan Kotěra?**

„Brněnský rodák Jan Kotěra byl zakladatelem české moderní architektury. Vystudoval ve Vídni a svými pobyty v zahraničí získal velký rozhled, který uplatňoval při svých stavbách. Do Loun byl povolán Ředitelstvím státních dráh, aby vyřešil nevyhovující bytovou situaci železničních zaměstnanců. Exteriér navrhl sám, ovšem interiér, aby zohlednil požadavky obyvatel, konzultoval s předáky lounských železničních dílen. To považují od architektů světového významu za naprostou raritu.“

■ **Ajak slavný architekt bytovou situaci vyřešil?**

„Jako jeden z prvních architektů evropského kontinentu vycházel z anglických vzorů „garden city“ – zahradního města. Tento styl se naplno projevil v Anglii na přelomu 19. a 20. století. Z vesnice se tehdy hromadně stěhovalo obyvatelstvo do měst za prací a právě model zahradního města měl pomoci venkovanům, aby pře-

chod nebyl tak násilný. Spojoval výhody města a venkova, prvky městské i venkovské. Lidé byli obklopeni zelení, měli vlastní zahrádky, mohli chovat drobné hospodářské zvířectvo – kozy, prasata, drůbež. A přitom do zaměstnání to byl kousek. Mělo jít o jakési soběstačné

Kotěrova kolonie krátce po svém vzniku.

„město ve městě“. Původně měl být v lounské kolonii i kostel, náměstí, škola, lázně, prádelny, obchody, hostinec a další služby, aby obyvatelé nebyli odkázáni na město a mohli být jen v zahradní čtvrti. To byl hlavní přínos zahradních měst. Kotěrova kolonie tak patří mezi vůbec první realizace tohoto druhu v pevninské Evropě.“

■ **Měl tu stát dokonce i kostel? Nakolik se původní plán podařilo zrealizovat?**

„Kostel měl stát tam, kde později vznikl chovatelský areál. Původní plán počítal s mnohem větší zástavbou, která měla končit až u dnešních „osmidomů“. Původně Kotěra navrhl zhruba 120 objektů, nakonec zrealizoval pouze vilovou čtvrt v počtu 53 domů (čísla popisná 900 – 952). Pod ní měly být bloky

domů, a tam, co stojí „osmidomů“, mělo být sociální zázemí, které nebylo vybudováno. Jediným jeho pozůstatkem jsou dvě dnes již nefunkční prádelny, v dnešní době rovněž používané jako byty.“

■ **Proč vlastně nebyla kolonie dostavěna?**

„Dlouho se tvrdilo, že kvůli válce. Pravda je ovšem taková, že plán, který odpovídá dnešnímu stavu, vznikl již v roce 1911. Hlavním důvodem zřejmě byl nedostatek financí, který vedení dráhy i Kotěru přinutil k revizi původního plánu. Byla vypuštěna spodní část a sociální

kami bydlení železničářů jinde byl toto luxus.“

■ **Čím se vyznačují domky?**

„Praktičností, lehkým ornamentálním zdobením a pálenými cihlami v kombinaci s omítkou. V kolonii nalezneme devět různých typů domů a prádelnu. Jsou určeny pro dvě až jedenáct rodin. Kolonie tehdy poskytovala zázemí téměř tisíci obyvatel, což byla desetina obyvatel města. A co bylo důležité – domy se většinou stavěly pro vyšší vrstvy, ale zde měli být všichni, kteří pracovali na dráze, pospolu. A kdo by byl z dráhy vyloučen, musel se během tří měsíců vystěhovat.“

■ **Jaký měla Kotěrova kolonie význam pro Louny?**

„Celkem zde našlo na tehdejší dobu komfortní bydlení 970 lidí. Ve Státním oblastním archivu v Lounech jsem zjistil, že díky kolonii dokázala dráha přilákat do Loun 500 nových obyvatel. Vesměs šlo o mladé rodiny, které získáním bytu i zaměstnání získaly zabezpečení a mohly se rozrůstat. Kolonie znamenala pro město obohacení a byla důležitá pro rozvoj předválečných Loun.“

■ **Co návštěvník na výstavě uvidí?**

„K vidění je například dnes jediný existující trojrozměrný model Kotěrové kolonie od Jany Žurawnyjové. Jeden existoval v Národním technickém muzeu, ale pravděpodobně se ztratil za války. Tento považuji za unikát. Dále je možné shlédnout původní plány jednotlivých typů domů. Pro výstavu se mi podařilo získat též stolek a dvě židle, jež Kotěra osobně navrhoval, nebo model tzv. Mozartea, které vybudoval pro nakladatele Urbánka v letech 1912–13.“

Pokud vás téma zaujalo a chcete se o unikátní Kotěrově kolonii dozvědět více, navštivte výstavu v Oblastním muzeu v Lounech, v Domě Sokolů z Mor. Je to i dobrý tip na prázdninové odpoledne – výstava totiž potrvá do konce srpna.

Ptala se Květa Tošnerová

Jan Spálený na břehu české Mississippi

Nejsilnější bylo, když učeným písním vládl
znepokojivý zpěv

Poslední jazzový večer Vrchlického divadla před letními prázdninami se vyvedl. V plně kavárně se sešla ideální kon-

Jan Spálený v Lounech.

stelace. Publikum, které rozumí svým hudebníkům. A oni na oplátku rozumí jemu. A jak by také ne. Vždyť Jan Spálený, jak sám na úvod připomněl, v Lounech poprvé koncertoval již před čtvrt stoletím. Tehdy jen ve dvojici s Petrem Kalandrou. Nyní s celým Amatérským souborem profesionálních muzikantů. Pětašedesátiletého zpěváka a pianistu sice trochu zmáhalo nesnesitelné vedro, ale každou písní dokazoval, že je stále ve formě. Nejen, že s ASPM nedávno vydal novou desku, Zahrada v dešti. Ale jeho

zastřený chraplák stále rezonuje a provokuje. Spálený, obklopený skvělými instrumentalisty, se prezentoval svou učenou verzí blues, do kterého míchal jazzové postupy a aranže.

Vystoupení bylo nejsilnější v bluesových okamžicích, kdy učeným písním vládl znepokojivý, z velké hloubky znějící a jakoby stále selhávající zpěv. Škoda, že ho nebylo více. A také v pasážích, kdy se navzájem sváděly a dohadovaly sytá tuba Filipa Spáleného s hladovou křidlovkou a trubkou Michala Gery. Rytmická sekce, bicí Filipa Jeníčka a baskytara mladšího Spáleného, poslušně sloužila lehce plynoucím šansonům. Přesto se čas od času probíla nad hladinu a nechala obecnostvo podupávat v písku u nějaké české Mississippi.

Největší aplausy však sklízela čtyřpaličková hra Radka Krampala na zvonivý vibrafon. Dodávala hudbě ASPM další vrstvy, ale podle mého názoru ji ke škodě věci zjemňovala.

Pamětníkům, pro které je Spálený hudba jejich mládí, ani dvouletému Mikolášovi, nejmladšímu z rodu Petržilků, však takové detaily rozhodně nevalily a horký večer si náležitě užili.

Další hudební produkci chystá lounské divadlo až v září, z Brna si pozvalo první dámu současného českého jazzu, Elenu Suchánkovou.

*Jan Vnouček
(ASPM Jana Spáleného, 20. června 2007, Vrchlického divadlo v Lounech)*

Senioři na Červeňáku... Počátkem června uspořádal Senior klub Louny výpravu na vrch Červeňák. Sešlo se nás 24 z toho 9 nečlenů (4 ze třebenického senior klubu, 4 z Dobroměřic a moje vnučka). Bylo to zajímavé. Senioři na své schůzce ve čtvrtek rozhodli, že první středu v červnu strávíme vždy na Červeňáku a pozveme na akci další seniory.

Vilma Svobodová

rok na zahradě

■ Připravuje Specializovaná prodejna
Zahradkář v České ulici 167 Louny

✿ Plíseň bramborová • Korkovitost muškátů

✿ **Plíseň bramborová**

Počasí posledních dnů přejí rozvoji houbových chorob. Již nyní se setkáváme s plísní bramborovou.

Především na starších listech se objevují nejprve jednotlivé vodnaté šedo zelené a později

šedohnědé až hnědé skvrny, které se rychle šíří, většinou od okrajů či špiček. Za vlhka je na spodní straně listů (na přechodu mezi zdravou a napadenou částí) vidět nevýrazný bělavý povlak houby. Napadány mohou být i řapíky a lodyhy. Nakonec dochází k předčasnému odumírání natě. Výtrusy se z napadené natě dostávají do půdy a zde infikují hlízy. Na těch se ukazují rezavě hnědé až stříbřitě šedé skvrny, které se částečně propadají. Dužina pod těmito skvrnami hnědne a hlízy většinou podléhají druhotné bakteriální hnilobě. Nejsou výjimkou případy, kdy je napadena i polovina hlíz.

Původcem této choroby je mikroskopická houba, která je v našich klimatických podmínkách schopna přezimovat v napadených hlízách, z nichž se šíří na nadzemní části rostlin. Za vegetace šíření pokračuje vohnisí výskytu dešťovými kapkami a odtud do větších vzdáleností větrem. Pro klíčení spor je nezbytné ovlhčení rostliny (po dobu minimálně 12 hodin). K rychlému šíření přispívá i vyšší teplota (optimálně 12 – 13°C). Také střídání teplých dní a chladnějších nocí urychluje rozvoj této choroby.

Plíseň bramborová může způsobit významné ztráty na výnosu (10 %), hnilobou hlíz i během skladování (5 %). I když existují rozdíly v náchylnosti jednotlivých odrůd, při silnějším infekčním tlaku nebyvají příliš výrazné. Velmi rané odrůdy bývají citlivější než některé rané a většina poloraných. Avšak sklizeň těchto velmi raných odrůd zpravidla probíhá

dříve, než se plíseň projeví.

Z agrotechnických opatření je dobré využít vše, co vede k rychlému oschnutí natě: pěstování na slunných a vzdušných záhonech, porosty nepřehušťovat a nepřehnojovat dusíkem. Při silném napadení natě je ji třeba ihned z porostu odstranit. Napadení hlíz znesnadňuje řádné nakopčení brambor tak, aby se z listů smývané spory plísně k hlízám nedostaly. Chemické postřiky se provádí dle počasí, nejspíše se začíná v době zapo-

✿ **Korkovitost muškátů**

Další aktuální pěstitelský problém se týká převíslých muškátů. Rostliny dobře kvetou, avšak na spodní straně starších listů se objevují světle hnědé, mírně vystouplé stroupky. Jedná se o poruchu odborně označovanou intumescence, česky korkovitost. Příčinou je dlouhodobá nadměrná vlhkost půdy a hlavně ve sklenících vysoká vlhkost. Nadbytečná voda se hromadí v rostlinných pletivech, buňky se zvětšují a buněčné stěny hnědnou a odumírají.

S důsledkem se setkáváme u samozavlažovacích truhlíků, jejichž velký zásobní prostor pro závlíkovou vodu, kterou navíc při současných vedrech máme ten-

denci neustále dolévat, neumožňuje výkyvy ve vlhkosti substrátu. Osobně se mi osvědčil následující postup: když zjistím, že v zásobním prostoru již není závlíka, počkám minimálně jeden, lépe dva dny, a teprve poté vodu doplním. Na poškozených listech stroupky zůstanou, na dalších se však již přestanou tvořit.

S přáním mnoha pěstitelských úspěchů

Otakar Parma ml.

dopisy

■ **I v parku v Černčicích u Loun rostou koloděje**

Reakce na článek Obecní hřib ze Smolnice (Svobodný hlas č. 23) „Rád bych upozornil na další lokalitu – v Černčicích u Loun. Pod lipami v parku uprostřed obce hřiby koloděje rostou několik let a to nejenom běžné koloděje, ale i červenohlavá forma hřib koloděj kavkazský. Kromě toho zde občas roste i žampion polní a ovčí. Pozoruhodný je i růst vzácné a ohrožené muchomůrky šiškovité, která může mít hmotnost až 1 kg. Nejtěžší muchomůrka, kterou jsem odtud získal, vážila 30 dkg. Bohužel je už pravidlem, že houby, které se zde objeví, jsou okamžitě sebrány, aniž by dosáhly patřičné velikosti.“

Herbert Tichý

■ **Všichni přišli v převlecích**

„Vychovatelky z družiny Základní školy Prokopa Holého Louny zorganizovaly Dětský den pro děti navštěvující družinu a pro jejich rodiče. Akce začala v 19 hodin na školním hřišti, kam děti, rodiče i paní vychovatelky přišly v různých převlecích a pustili se do plnění deseti úkolů. Ježibaby, kuchaři, indiáni a další házeli na cíl, zpívali písně. Po splnění úkolů se všichni posilnili u tábora. Den byl zakončen stezkou odvahy. Vše bylo pečlivě připraveno. Za krásnou akci děkujeme paní S. Jeníkové, J. Mikuláškové a J. Korencové. Už se těšíme na příště.“

Rodiče dětí ZŠ Prokopa Holého

■ **Barmanská show k šedesátinám**

„Kdo zavítal v sobotu 9. června do Podbořan, užil si příjemný den. SOŠ a SOU Podbořany si velkolepými oslavami připomněla 60 let trvání. Sešlo se na tisíc návštěvníků z města i okolí, bývalých absolventů i zaměstnanců.“

Během dne se o program postarali i žáci a zaměstnanci školy. Připravili barmanskou show (na snímku jsou žáci Adam Čermák a Martin Rajdl), módní přehlídky, prohlídky areálu školy, domova mládeže a dílen s výstavou vývoje zemědělské techniky.

Největším narozeninovým dárkem byla spokojenost a dobrá nálada přítomných. A jestli si můžeme ještě něco přát, pak je to stálý zájem dětí a jejich rodičů o naši školu, která nabízí 4 studijní a 14 tříletých učebních oborů.“

Mgr. Jitka Štolfová, Podbořany

FOTO J. ŠTOLFOVÁ